

fost Isabelle Eberhardt *Dreams* (*Visurile Isabellei Eberhardt*), a compozitoarei americane **Missy Mazzoli** – Isabelle Eberhardt fiind o scriitoare elvețiană, cu ascendență aristocratică ruso-germană, franceză prin căsătorie, dar care se decide să-și părăsească viața princiară, pentru a trăi în Nordul Africii, „la fel de liberă ca pasărea în spațiu”! Acesta era, de altfel, și *visul* Isabellei, decedată la numai 27 de ani, în Algeria. Respectând parcă nonconformismul și existența nomadă ale personajului feminin, precum și *visul* său de libertate totală, Missy Mazzoli le descrie în sunete risipite pe claviatură, inițial simple, delicate, dar care-și dobândesc vigoarea și fermitatea, prin intermedii crescendo-urile tumultuoase ale armoniilor și acordurilor bogat colorate. Este o muzică plină de suspansuri, cu intonații romantic-chopinieni și accente dramatice, o muzică ce încălcă reguli și tipare, întocmai ca modul de viață al Isabellei.

Dacă până acum am asistat la efectele „pianului vorbitor”, ultima creație din programul lui Ovalles, *3 Studii nihiliste despre dragostea pentru Industria Muzicii*, ne conectează cu „pianul nevrozat” al lui **Matthias Kranebitter** (Austria), discipol al lui Toro-Pérez. Înălțuirile de ritmuri și acorduri sparte, stridente, grotești, agresând candoarea motivului *für Elise* din *Bgatella în la minor* de Beethoven, mi-au dat impresia că, *nihilismul* din viziunea compozitorului vienez descinde direct din concepția nitzscheană, conform căreia, „lumea, așa cum este, nu ar trebui să fie, iar lumea care ar trebui să fie, nu există”! În

Aida-Carmen Soanea, Romain Garioud

consecință, această lume (i.e. angelica *Elise!*) trebuie anihilată prin desfigurarea imaginii ei, chiar dacă iluzorii, invadând-o cu reminiscențe de jazz și ritmuri distorsionate demențial, la limita iconoclastului!

În tot acest „tur de forță” cu scopul relevării posibilităților de extindere a ambitusului și timbralității sonore dincolo de pragul obișnuit al audibilului, cu ajutorul mijloacelor computerizate, acest pianist pasionat de *experimente*, deopotrivă în domeniul muzicii clasice și al muzicii rock și pop, s-a dovedit a fi un manipulator ideal al virtualității și un explorator „sans frontières” al potențialului energetic, și al rezistenței sunetelor clasice, convenționale în confruntarea lor cu efectele tehnologiei electroacustice.

Despina PETECEL THEODORU

Forță și pasiune în recitalul Soanea-Garioud

Conform „impresiilor psihice” ale lui Kandinsky, generate de observația „empirică” a culorilor, viola ar corespunde unei „voci puternice cântând un largo”, de culoare *orange*, iar violoncelul, „purtător al elementului pasional”, ar da senzația de „corporalitate”, în tonuri de *roșu*, cu „rezonanțe profunde”. O asemenea corespondență cromatică a existat pe întregul parcurs al recitalului susținut de către violista ieșeană rezidentă în Germania, Aida-Carmen Soanea, și violoncelistul

francez Romain Garioud în seara zilei de 9 Noiembrie, în Aula Palatului Cantacuzino.

În ultima vreme, atenția tânărului și foarte talentatului compozitor **Roman Vlad** s-a îndreptat către *muzicalitatea* sculpturilor lui Constantin Brâncuși, prima încercare fiind *Domnișoarei Pogany* pentru vioară solo, cântată în toamna lui 2016, în același lăcaș, de către Diana Moș. Decodând cu notabilă pertinență polisemia formelor brâncușiene, Roman Vlad găsește pentru fiecare motiv tematic ritmuri, linii melodice, armonii simetrice corespunzătoare. Îmbrățișarea celor două entități din *Sărutul*, prima piesă din program, e sugerată printr-o linie cantabilă, cu tentă modală, presărată cu figurații ritmice și ornamente analoge vibrațiilor lăuntrice născânde, inserate fie în pasajele violei, fie în pasajele *pizzicate* ale violoncelului. În contrapunct sau în consonanță deplină, instrumentele își confundă adesea timbralitatea, la fel ca vioara și violoncelul din *Dublul concert* de Johannes Brahms. Contopirea lor capătă uneori nuanțe doinute, de un lirism suav, alteori elanuri înflăcărate, exprimate printr-un *fugato* flamboyant. Suspensia sonoră a finalului a amplificat expresivitatea muzicii, punctând parcă *ideea* de iubire spirituală redată întocmai, grație asocierii timbrale particulare ce a consumat aici cu rara afinitate dintre interpreți. Lucrarea lui **Adrian Pop**, *Gordun* (*contrabas*, de la maghiarul *gordon*) pentru violă solo, a adus în prim-plan, de data aceasta, *ideea* de joc popular. Cu predispoziția sa pentru diversitatea stilistică și tehnico-expresivă, compozitorul clujean a direcționat parcursul devenirii jocului de la faza energetică, extrovertită la stadiul interiorizat, când formulele ritmico-melodice s-au metamorfozat în superbe mlădieri modal-doinute, ca un cântec de leagăn – semn al supremei purități ancestrale, dar și al coincidenței extremelor, într-un fel de rocadă semantică. Carmen Soanea a surprins, transfigurată, substratul ideatic al muzicii. Odată cu *Momente muzicale* pentru violă-violoncel de **Gabriel Iranyi**, registrul expresiv a translat dinspre concret înspre abstract. Unisonul inițial al ambelor instrumente a definit spațiul suprasensibil prin flageolette volatile și ritmuri sincopate de mare finețe grafică. Compozitorul creează contraste între real și imaginar, alternând sunetele prelungi cu structuri contrapunctice libere, temerare. Lucrarea se sfârșește pe sunetul acut al violei, perceput doar ca umbră a unui fir inaccesibil. Carmen Soanea și Romain Garioud au depășit limitele virtuozității și plasticității, cântul lor accedând tărâmul transcendenței.

În compozițiile maestrului **Cornel Țăranu**, viola și violoncelul ocupă un loc la fel de important precum contrabasul, flautul, oboiul, clarinetul, cărora le dedică o serie de sonate fie individual, fie în duo cu pian, sau în trio, fie în combinație cu percuția. În *Sonata pentru violoncel solo*, Cornel Țăranu îmbină, într-o scriitură modernă iscusită, intonații de factură expresionistă cu broderii și alesături modal-folclorice, secvențe și structuri ritmice în registre, formule și intensități diferite, replicate apoi într-un plan, să-l numim extraspațial, cu tentă antifonală, situat dincolo de iluzoriul „ecran specular”, cum l-ar numi Derrida. Acest „ecran” deghizat, imaginar are însă și calitatea subtilă de a înlesni trecerea de la aparență la psihismul adânc al naturii umane, printr-o „permutare” de ordin *mimetic*, cu ajutorul configurațiilor ritmice secvențate. Pe cât de spiritualizată, pe atât de succulentă, muzica *Sonatei pentru violoncel* (1992) nu e lipsită de spiritul improvizatoric, specific multora dintre opusurile maestrului clujean, și nici de aerul vag de semeție din final. Interpreții s-au lăsat absorbiți de căldura și armonia timbrală, ca și de expansiunea pasajelor ritmice, învăluind *Sonata* într-un *roșu-orange* purpuriu, de o „încandescență profundă”. Piesa spaniolului **Jordi Cervello**, *Entre deux* (*Între doi*), a încheiat recitalul violistei Carmen Soanea și al violoncelistului Romain Garioud, pe o notă plină de umor, de sorginte mozartiană. Respectând tiparul clasic, cvadripartit, lucrarea e construită din unisonuri și dialoguri în canon, splendid articulate, și ale căror ramificații ritmico-melodice

formează țeșături expresive demne de un cvartet clasic. Sunetul profund, omogen al violei, și, de asemenea, pathosul artistei, au fost puse în valoare în secțiunea a doua a lucrării. Cantabilitatea ei clasicizantă a fost preluată de violoncel, într-un contrapunct visător postimpresionist prelungit în mișcarea a treia, prin motive ritmice scurte, pasate de la un instrument la celălalt, ca o părere sau ca un vis. Ultima parte, reiterează ritmurile șagalnice, umbrite de unele accente controversate între parteneri, ca și când și-ar disputa pasajele de unison și pe cele individuale, însă într-o polemică plină de noblețe și eleganță.

Ideală concordanța muzical-estetică dintre cei doi muzicieni „pursânge”, ideală asocierea timbrală a instrumentelor, excepțională tehnica, autenticitatea viziunii interpreților asupra fondului conceptual al muzicii, impresionantă elevația trăirilor personale, uluitoare virtuozitatea fiecăruia în parte, într-un cuvânt, superlativă interpretare!

Despina PETECEL THEODORU

TRAIECT - 35 de ani!

Cu trei decenii și jumătate în urmă, spre sfârșitul anului 1982, Viorica Nagy, Georgeta Radu și Andrei Podlacha alături de alți instrumentiști de elită au sondat pentru prima dată universul sonorității contemporane ca membri ai proaspăt înființatului **Grup de Muzică Nouă TRAIECT**. Inițiativa a aparținut compozitorului și profesorului Sorin Lerescu, „responsabil” până în momentul actual de conducerea muzicală a ansamblului care, până în anii '90, a avut o configurație versatilă pentru a aborda un repertoriu cât mai vast. Parcurgând stadiul unor formule modulare coagulate în jurul a maximum cincisprezece instrumente, **Grupul de Muzică Nouă TRAIECT** a fost invitat să susțină numeroase concerte pe scene românești și europene, remarcându-se în mod deosebit printr-o receptivitate aparte față de plurivocitatea fațetelor fenomenului muzical contemporan. Actuala formulă instrumentală, cea de septet (vioară-violoncel-pian-flaut-clarinet-trombon-percuție), s-a dovedit a fi și cea mai stabilă, rezistând din 1990-1991 în panoplia formațiilor de gen ca o „voce” interpretativă complet individualizată. Și dacă, în 1983, după doar un an de la înființare, **TRAIECT** a fost distins cu Premiul A.T.M. pentru marele număr de prime audiții prezentate în concertele sale, astăzi ansamblul este deținătorul unui portofoliu impresionant de premiere românești și mondiale ce personalizează unele din cele mai semnificative repere din arsenalul muzicii noi.

Adăugându-se evoluțiilor din cadrul festivalurilor „George Enescu”, „Săptămâna Internațională a Muzicii Noi”, „Timișoara Muzicală”, „Toamna Muzicală Clujeană”, „ISCM World Music Days” România/Republica Moldova (Cluj-Napoca/Chișinău), „Întâlnirile Muzicii Noi” (Brăila), „The Third Annual Review of Contemporary Music” (Belgrad/Sremski Karlovci, Serbia), „Week of Contemporary Music” (Ghent, Belgia), „Two Days and Two Nights of New Music” (Odessa, Ucraina), „Zilele Muzicii Noi” (Chișinău, Republica Moldova), „Unicum - Contemporary Music Festival” (Liubliana, Slovenia) și seminarului de compoziție „Compositori a confronto” (Reggio Emilia, Italia), prezența sa neîntreruptă în programul festivalului internațional „Meridian, Zilele SNR-SIMC” (2005-2017) a demonstrat cu prisosință dorința **TRAIECT**-ului de a se menține în topul ansamblurilor care promovează constant componistica actuală.

Pregătit cu meticulozitatea care l-a caracterizat întotdeauna pe directorul artistic al formației - rafinatul muzician Sorin Lerescu, concertul aniversar din sala George Enescu a Universității Naționale de Muzică, gândit ca parte integrantă a actualei ediții a „Meridianului”, a impresionat în primul rând prin consistența „jocului” interpretativ care a pus

în valoare fiecare din cele șase partituri încredințate ansamblului, particularizându-le ethosul în cele mai mici amănunte. Prin intermediul Geaninei Săveanu-Meragiu (vioară), Vioricăi Nagy (violoncel), Georgetei Radu (percuție) și al lui Andrei Podlacha (pian), Alexandru Hanganu (flaut), Răzvan Gachi (clarinet) și Florian Radu (trombon), *Vremea trece - Capriccio*-ul pentru clarinet și pian semnat de Ghenadie Ciobanu, *Flashes* pentru vioară, violoncel și pian - creația Anastasiei Alexandreanu-Lazarencu, *Riturile și dansurile telurice* ale lui Vlad Burlea, *Games* pentru vioară, marimbă și pian de Krassimir Taskov, *Metamorphoses II* pentru vioară, violoncel și pian aparținând lui Yordan Goshev și *Settimino*-ul lui Velislav Zaimov au pus în valoare, în seara de 9 noiembrie, câteva din variabilele stilistice și sintactice ale muzicii secolului XXI.

Toate lucrările menționate, de dimensiuni medii și ample, au evidențiat nu doar calitatea disponibilităților tehnice și a resurselor expresive ale interpreților ci și coeziunea ansamblului, validată prin claritatea și fluiditatea dialogurilor timbrale; de la o piesă la alta, cei șapte performeri metamorfozați în personaje instrumentale și-au redefinit continuu traseele, jonglând cu diferiți parametri stilistici, reliefând filonul liric ori, dimpotrivă, dinamizând spațiul sonor într-un raport de forțe interschimbabil.

Propunând ca tematică a întregului concert un itinerar componistic ce a unit Republica Moldova cu Bulgaria, **TRAIECT** a reconfigurat sensibil fiecare opus, pentru a-i concepe fie variante originale (în cazul lucrărilor special dedicate ansamblului precum cea a lui Velislav Zaimov - primă audiție absolută), fie versiuni de referință ale acestora (în cazul pieselor semnate de Ghenadie Ciobanu, Anastasia Alexandreanu-Lazarencu, Vlad Burlea, Krassimir Taskov și Yordan Goshev - prime audiții românești, dintre care s-a detașat coloristic

sugestivitatea marcantă cu iz arhaic a *Riturilor și dansurilor telurice* compuse de Vlad Burlea).

La fel ca și „ARCHAEUS”, „HYPERION” sau „ARS NOVA”, ansambluri de secol XX care au traversat granița dintre milenii susținând în permanență muzica nouă ca pe un icon simbolic al Cotidianului, „TRAIECT” a investit - și acum, ca de fiecare dată - actul interpretativ cu bucuria de a dăru, generos, clipe de viață transpuse în sunet. Îi urăm longevitate artistică și multe alte seri aniversare încărcate de succes!

Loredana BALTAZAR

Slalom uriaș printre stiluri

Urmând unor epoci relativ stabile din punctul de vedere al parametrilor stilistici, exploziva dezvoltare tehnologică ce a marcat secolul XX a adus după sine proliferarea rapidă a unor noi orientări, destul de bulversantă, pentru orizontul de așteptare al „obișnuitului” auditoriu de concert, atașat constant de echilibrul canoanelor clasice. Fenomenul „reacțiilor în lanț” și-a pus amprenta asupra componisticii secolelor XX și XXI, generat de tentația atitudinii de frondă, de tendința din ce în ce mai pronunțată egocentrică de a „replica” exprimărilor fonice